

COĞRAFYANIN İVMESİ

4

ÜCRETSİZ DERGİSİ

OCAK
SAYISI

- Türkiye’de Nüfus
- Türkiye’de Yerleşme

YARARLANILAN KAYNAKLAR

COĞRAFYACI - YAZAR
Kemal ARSLAN

ÖN SÖZ

Değerli Arkadaşlar; İmkânlarımız elverdiği müddetçe her ay bir üniteyi sizlerin hizmetine sunacağım. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı konunun kemik bilgileri, her bir bilginin pekişmesi için ÖSYM standardında en az bir soru ile örneklendirme mevcuttur. Ayrıca son kısımda konunun pekişmesi için çok sayıda soru ekli olacaktır. Özellikle imkânları kısıtlı olan KPSS çalışanlarını düşünerek daha yoğun mesai harcıyorum inşallah ziyadesiyle faydası olacaktır. **1. 2. ve 3. Dergiye** ulamayan arkadaşlar sosyal hesaplarımızdan ulaşabilirler! Bu çalışmada bize her türlü desteği sağlayan **kitapsec.com**, **Salih Asef İPİN**, **Koray KOR**, **Ebru ÜÇER**, **İbrahim Ulaş BALDEMİR**'e teşekkürlerimi borç bilirim.

Öğretmenlik atama mücadelesinde;

- Branş Öğretmenleri Atama Mücadele Platformu
- MEB Öğretmenler Atama Platformu(MÖAP)
- TÜRKÇE ÖABT-GK GY-EB AİLESİ
- Sosyal Bilgiler ÖABT Akademi
- Kpss Coğrafya (Kemal ARSLAN)

gruplarına teşekkür ederim.

Sorularınız için iletişim:

Kemal ARSLAN: <https://www.instagram.com/cogrfyacikemalarslan/>

İbrahim Ulaş BALDEMİR: <https://www.instagram.com/sosyalhocamm/>

Kemal Arslan

İvme Yayınları- Coğrafya yazarı

TÜRKİYE'DE NÜFUSUN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı, II. Mahmut döneminde, 1831 yılında yapılmıştır. Bu nüfus sayımı, askerî ve vergi amaçlı olduğundan, erkekler sayılmıştır.
- Türkiye'de ilk genel nüfus sayımı, 1927'de yapılmıştır. Bu dönemde Türkiye'nin nüfusu, 13,6 milyondur. Bir sonraki nüfus sayımı, 1935'te gerçekleştirilmiştir.
- 1935 yılından 1990 yılına kadar 5 yılda bir nüfus sayımı yapılmıştır.
- 1990 nüfus sayımından sonra nüfus sayımlarının 10 yılda bir yapılması kararlaştırılmıştır.
- Seçmen sayısını belirlemek için 1997'de bir nüfus sayımı daha yapılmıştır.
- 2000 yılı nüfus sayımından sonrasokağa çıkma yasağı kaldırılmıştır.
- 2007'den itibaren Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine(ADNKS) geçilmiştir. Günümüzde bu sistem bilgisayar yardımıyla devam etmektedir.

Nüfus sayımları iki yöntemle yapılır:

De facto: Sayım günü bulunan yer esas alınarak yapılan sayımdır. Nüfus sayımının yapıldığı gün, insanlar nerde bulunuyorsa oranın nüfusu olarak kayda geçmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında kullanılan yöntemdir.

De jure: Nüfusun daimi ikamet ettiği adres esas alınarak yapılan sayımdır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemidir. (ADNKS) Günümüzde sayımlarında kullanılan yöntemdir.

Nüfus sayımlarının amaçları

- Nüfusun sosyokültürel ve ekonomik durumunu belirlemek
- Kalkınma planlarını daha işlevsel hale getirmek
- Ülke kaynakları ile ülke nüfusu arasında bir denge durumunu belirlemek
- Kır kent nüfusunu belirlemek
- Cinsiyet, yaş yapısını belirlemek
- Gelir durumunu belirlemek
- Eğitim durumunu belirlemek
- Aktif ve bağımlı nüfusu belirlemek

Türkiye'de Nüfusu Etkileyen Önemli Gelişmeler

- ➡ Cumhuriyetin ilk yıllarında Lozan Antlaşması gereği 1 milyon 200 bin kişi Türkiye'den Yunanistan'a, 460 bin kişi Yunanistan'dan Türkiye'ye göç etmiştir.
- ➡ Hatay'ın 1939 yılında ülkemize katılması, nüfusumuzu artırmıştır.
- ➡ İkinci Dünya Savaşı'ndan dolayı seferberlik ilan edilmesi ve erkeklerin silahlı kuvvetlere alınmasından dolayı Türkiye'de nüfus artışının en düşük olduğu dönem 1945'tir. (%0,10)
- ➡ Nüfus artış hızının en yüksek olduğu dönem, 1960'tır. (%0,28)
- ➡ İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda, nüfusun hızla artmasının başlıca nedenleri;
 - Yaşam standartlarının iyileşmesi,
 - Sağlık ve beslenme alanlarındaki gelişmeler,
 - Savaşın sona ermesidir.
- ➡ 1960-70 yılları arasında Avrupa'ya yoğun işçi göçü gerçekleşmiştir.
- ➡ 1965 ile 1980 yılları arasında nüfusartış hızında bir düşme görülmüştür.
- ➡ 1985'ten sonra nüfus artış hızımızda genel olarak azalma eğilimi egemendir.

Not: Yugoslavya'dan, Romanya'dan, Irak'tan, Bulgaristan'dan ve Suriye'den ülkemize yoğun siyasi göç yaşanmıştır.

NÜFUS ARTIŞLARI

Doğal nüfus artışı: Doğumlardan ölümlerin çıkarılmasıyla elde edilir. Yaşam standartlarının yüksek olduğu yerlerde doğal nüfus artışı az iken, yaşam standartlarının düşük olduğu yerlerde bu artış yüksektir.

- Türkiye’de doğal nüfus artışı Doğu Anadolu Bölgesi’nde en fazla iken, Marmara Bölgesi’nde ise en azdır.
- Doğurganlık oranı gelişmişlik ile ters orantılıdır.

Normal (Gerçek) artış: Doğum ve ölümlerle birlikte gelen ve giden göçlerin etkisiyle ortaya çıkan artışlardır. Normal nüfus artışları Marmara’da çok fazla iken, Doğu Anadolu Bölgesi’nde azdır.

Nüfus Artışının Olumsuz Sonuçları	Nüfus Artışının Olumlu Sonuçları
• İşsizlik artar. • Kişi başına düşen gelir azalır. • Kalkınma hızı yavaşlar. • Demografik yatırımlar artar. • Doğal kaynaklar hızla tüketilir. • Yoğun iç göç yaşanır. • Alt yapı aksaklıkları yaşanır.	• Dinamik işgücü artar. • İş gücü ucuzlar. • Yeni iş alanları açılır. • Vergi gelirleri artar. • Ticarete canlılık gelir. • Mal ve hizmetlere olan talep artar.

Türkiye’de nüfus politikaları

1. Birinci dönem: Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu dönem ile 1965 yılına kadar olan süreci kapsamaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında planlı bir nüfus politikası bulunmamakla birlikte bu dönem nüfusun artmasıyla ilgili görüşler önem kazanmıştır. Türkiye’nin yakın zamanda savaştan çıkmış olması askeri açıdan ve iş gücü bakımından genç nüfusa ihtiyacı gerekli kılmıştır.

Birinci dönem nüfus politikaları şunlardır:

- 1929 da beş ve daha fazla çocuğu olan ailelerin yol vergisinden muaf tutulması,
- 1930 yılında 6 ve daha fazla çocuğu olan ailelere madalya verilmesi,
- 1926 tarihli Türk ceza kanunu isteyerek çocuk düşürmeyi suç sayması,
- 1936 yılında kanunun ilgili bölümünde yapılan değişikliklerle kısırlaştırma ve gebeliği önleyici bilgilerin yaymasının yasaklanması önemli uygulamalar arasında yer alır.

2. İkinci dönem: Bu dönemde nüfusla ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1965 yılında nüfus planlaması genel müdürlüğü kurulmuş, 557 sayılı nüfus planlaması kanunuyla birlikte Türkiye nüfus politikalarının değiştiği bir döneme girilmiştir. İkinci dönemin en belirgin özelliği 1960 yılına kadar benimsenen nüfusun artması yönündeki görüşlerin terkedilerek bireylerin istediği sayıda ve istediği zaman çocuk sahibi olmaları gerektiği ile ilgili görüşlerdir.

İkinci dönem nüfus politikaları şunlardır:

- Gebelik önleyici bilgilerin yayılmasını gebelik önlemede kullanılan araçların ilaçların ithalatını ve satışını yasaklayan kanun hükümleri değiştirilmiştir.
- Sağlık hizmetlerinde çalışan personel (doktor, hemşire, ebe, hemşire yardımcısı, sağlık memuru) nüfus planlaması ile ilgili belirlenmiştir.
- Sağlık görevlileri gebeliği önleyici gerekli bilgiyi ve parasız dağıtımı söz konusu olan bazı malzemeleri isteyenlere vermiştir. Mevcut olanaklardan yararlanarak nüfus planlaması eğitimi yapılmıştır.
- Gebeliği önlemeye yönelik araç ve ilaçların ucuza ithalatı sağlanmış yurt içinde üretimi gerçekleştirilmiş ve muhtaç olanlara parasız dağıtımı yapılmıştır. Ayrıca yapılan yasal düzenleme ile sadece 2 çocuğa kadar teşvik verilmiştir.

3. Üçüncü Dönem: Dönem olarak günümüzü düşünebiliriz. Günümüzdeki nüfus politikası nüfusun hem niteliğini hem de niceliğini artırmaktır.

TÜRKİYE'DE NÜFUS DAĞILIŞI

Türkiye'de nüfus dağılışında bölgeler ve yöreler arasında önemli farklılıklar bulunur.

Türkiye'de nüfus dağılışıını etkileyen doğal faktörler

İklim: Sıcaklık ve yağış koşulları elverişli olan yerler, Türkiye'nin sık nüfuslu alanlarını oluşturmaktadır. Kıyılarda bu yüzden nüfus yoğundur.

Yer şekilleri: Türkiye'de yüksek ve engebeli yerlerde (Hakkari Yöresi, Menteşe Yöresi) nüfus azdır. Yer şekillerinin uygun olduğu ovalık alanlarda ise genellikle nüfus fazladır.

Toprak özellikleri: Verimli toprakların bulunduğu alanlarda nüfus fazladır. (Çukurova, Gediz, Büyük Menderes çevresi)

Su kaynakları: Akarsu, göl ve yeraltı su kaynaklarının bulunduğu alanlar yoğun nüfusludur.

Türkiye'de nüfus dağılışıını etkileyen beşeri faktörler

Sanayileşme: Türkiye'de sanayileşmenin arttığı yerlerde nüfus yoğunluğu artmıştır. Bu duruma bağlı İstanbul, İzmit, Ankara, Bursa, Adana ve İzmir çevresinde nüfus yoğunlaşmıştır.

Tarım: Tarımın geliştiği yerler yoğun nüfusludur. Çukurova, Gediz, Bafra ve Çarşamba ovaları gibi alanlarda nüfus fazladır.

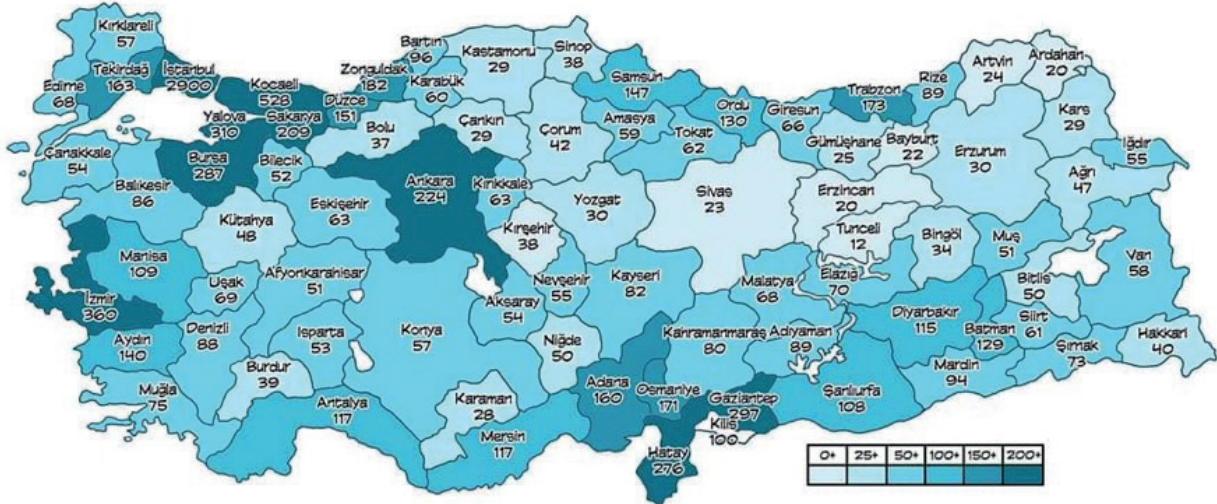
Madencilik: Madenlerin veya enerji kaynaklarının işletilmesinde yoğun nüfusa ihtiyaç olduğundan, bu alanlarda da nüfus fazladır. Zonguldak, Ereğli, Batman, Soma, Elbistan buna örnektir.

Turizm: Birçok merkezde turizmden dolayı nüfus yoğunluğu fazladır. (Antalya, İstanbul, Nevşehir...)

Ulaşım: Ulaşım yolları kavşağında bulunan kentlerin nüfusu artmıştır. Eskişehir, Ankara, Gaziantep, Kayseri, İstanbul gibi illerin gelişmesinde, ulaşım yolları üzerinde bulunmaları da etkili olmuştur.

Nüfusun yoğun olduğu alanlar: Kıyı Ege (tarım ve sanayi), Güney Marmara (tarım ve sanayi), Çatalca – Kocaeli Bölümü (sanayi, turizm, ulaşım ve hizmet), Ankara ve Eskişehir çevresi (idari yapı, ulaşım), Gaziantep ve Kayseri çevresi (sanayi ve ticaret), Antalya (turizm) Adana çevresi (tarım ve sanayi), Doğu Karadeniz'in kıyı kesiminde (uygun iklim) nüfus fazladır.

Nüfusun seyrek olduğu alanlar: Hakkâri Yöresi (Dağlık, engebe, karasal iklim), Teke, Taşeli ve Menteşe civarı (dağlık, karstik arazi, eğim), Yıldız Dağları Bölümü, Biga Yarımadası (Engebe ve ana yollara sapa kalma), Tuz Gölü çevresi (iklim, kuraklık), bataklık alanlar ve sulak yerler nüfusun seyrek olduğu yerlerdir.

NÜFUS YOĞUNLUKLARI

1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu: Km²'ye düşen insan sayısı demektir. Şu formülle gösterilir: **Aritmetik Nüfus Yoğunluğu** = Toplam Nüfus / Toplam Yüzölçümü Türkiye'nin yüzölçümü aynı fakat nüfus miktarı arttığı için aritmetik nüfus yoğunluğu gittikçe artmaktadır. Aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu il **İstanbul** iken Aritmetik nüfus yoğunluğunun en az olduğu il ise **Tunceli**'dir.

Not: Nüfus miktarının en fazla olduğu il **İstanbul** iken en az olduğu il ise **Tunceli**'dir.

2. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu: Tarımda çalışan nüfusun tarım alanlarına bölünmesiyle elde edilir. Şimdi formülle gösterilir: **Tarımsal Nüfus Yoğunluğu** = Tarımda Çalışan Nüfus / Tarım Alanı Tarım alanlarının dar olduğu engebeli yerlerde tarımsal nüfus yoğunluğu fazla iken, tarım alanlarının fazla olduğu sade alanlarda ise bu yoğunluk azdır.

- Engebeli alanlar = Hakkâri Yöresi, Doğu Karadeniz, Menteşe Yöresi'nde T.N.Y. = **fazla**
- Sade alanlar = Şanlıurfa, Konya, Eskişehir'de T.N.Y = **azdır**.

3. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu: Bu yoğunluk daha çok karşılaştırma formüllerinde kullanılır. **Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu** = Toplam Nüfus / Tarım Alanı

- Tarım alanlarının az, nüfus miktarının fazla olduğu yerlerde (örnek: İstanbul) fazladır.
- Tarım alanlarının geniş, nüfusun az olduğu alanlarda (Örnek: Konya) ise bu yoğunluk azdır.

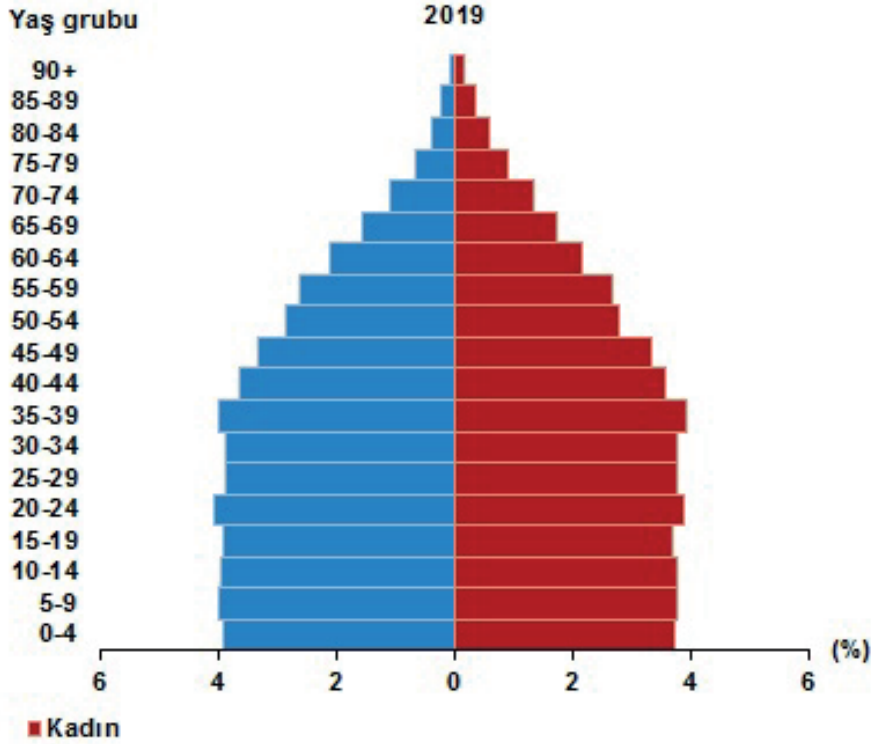
Not: Fizyolojik nüfus yoğunluğu ile Aritmetik nüfus yoğunluğu arasındaki fark, arazinin engebe durumuna bağlı olarak değişir. Bu fark engebeli alanlarda fazla iken, sade alanlarda azdır.

Nüfus artışını etkileyen faktörler	Nüfus artışının başlıca sorunları
• Savaşlar, sınır değişikliği • Doğal afetler • Depremler • Beslenme ve sağlık hizmetleri • Yaşam standartları • Eğitim ve kültürel faaliyetler • Nüfus planlanmaları	• Kişi başına düşen milli gelir azalır. • Tüketim artar. • Altyapı hizmetleri aksar. • Çevre sorunları artar. • Çarpık kentleşme meydana gelir. • Kalkınma hızı azalır. • Kaynak tüketimi artar.

TÜRKİYE NÜFUSUNUN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

1. Nüfusun Yaş Yapısı:

- ➡ 0 – 14 yaş grubu = **Genç Nüfus** (%23,1)
- ➡ 15 – 64 yaş grubu = **Olgun Nüfus** (%67,8)
- ➡ 65 yaş ve üstü: = **Yaşlı nüfusu** (%9,1) ifade eder.

Türkiye nüfusunun yaş gruplarına bakıldığında nüfusun genç bir yapıya sahip olduğu görülür. Bu durum üzerinde doğum oranlarının fazla olması etkilidir.

Not: İlköğretim düzeyindeki öğrenci oranının fazla olması ve çalışanların yaş ortalamalarının düşük olması nüfusumuzun genç bir yapıya sahip olduğunu kanıtlar.

2. Cinsiyet Özellikleri: Cumhuriyetin ilk yıllarında savaşlardan dolayı erkek sayısı kadın sayısından az iken sonraki dönemlerde erkek sayısı kadın sayısını geçmiştir. Günümüzde Kadın nüfus oranı %49,8 iken erkeklerde bu oran %50,2'dir. Ayrıca şehirlerin göç özellikleri de cinsiyet oranı üzerinde etkilidir. Genellikle göç veren merkezlerde kadın, göç alan merkezlerde ise erkek nüfusu daha fazladır.

Not: Türkiye'de ortalama yaşam süresi kadınlarda daha uzundur.

3. Nüfusun Eğitim Durumu: Nüfusun eğitim durumunu yansıtan ölçütlerden biri, okuryazar oranıdır. okuryazar oranı Cumhuriyet'in ilk yıllarında %10'un altındaydı. Bu durum üzerinde savaşların olması (Okulların kapalı olması) ve özellikle alfabenin değişmesi etkili olmuştur. Ancak sonraki yıllarda okuryazar oranı hızla yükselmiştir. Kadın ve erkeklerin eğitime katılım oranları kültürel yapıdan dolayı farklılık gösterir. Ancak son yıllarda bu fark azalmaya başlamıştır. Ayrıca eğitime katılım, bölgesel olarak da farklılık gösterir. Marmara Bölgesi'nde eğitime katılım en fazla iken, Doğu Anadolu Bölgesi'nde en azdır. Türkiye toplam nüfusunun %97'ye yakını okuryazardır. Türkiye'de okuryazar oranının cinsiyete göre dağılışı da farklılıklar vardır. Kadın okuryazar oranı %94, erkek nüfusunda ise okuryazar oranı %98 civarındır.

4. Nüfusun Kır – Kent Durumu: Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfusun büyük bir kısmı kırsal alanlarda yaşamaktaydı. Kent nüfusu % 22 civarında idi. Ancak geçen süre içinde sanayileşmeye bağlı kentler kırdan büyük göçler alarak kent nüfusu kır nüfusunu geçmiştir. Kent nüfusu kır nüfusunu **1985 yılı** sayımlarında geçmiştir. Günümüzde kent nüfus oranı % 92,8 iken kır nüfus oranı da % 7,2'ye kadar gerilemiştir. Kentsel nüfusun artışı ile sanayileşme düzeyi arasında bir paralellik vardır. Sanayinin fazla gelişmiş olduğu Marmara, kentsel nüfus oranının en fazla iken Karadeniz ve Doğu Anadolu'da daha azdır.

Not: 2012'de Büyükşehir yasasının değişmesi ile birçok köy ve mahalle şehir nüfusu sayılmıştır. Bu durum kentleşme oranını olması gerekenden daha fazla artmasına sebep olmuştur.

5. Nüfusun iş kollarına dağılımı:

Bağımlı nüfus: 0 – 14 yaş grubu dediğimiz **Genç** nüfus ile 65 yaş ve üstü dediğimiz **Yaşlı** nüfusu ifade eder.

Çalışma çağındaki nüfus: 15 – 64 yaş grubunda yer alan Olgun nüfustur.

Aktif (Faal) Nüfus: 15 – 64 yaş grubunda yer alan ve herhangi bir işte çalışan nüfus anlamına gelir. Çalışan nüfus tarım, sanayi ve hizmet sektöründe yer alır. Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus oranının artması gelişmişliğin de arttığını gösterir.

İşsizlik: 15 – 64 yaş grubunda yer alan herhangi bir işte çalışmayan nüfus anlamına gelir.

Aktif nüfusun çalıştığı sektörler

Birincil (Primer) Ekonomik Faaliyetler: Temel maddeleri doğrudan doğruya veya dolaylı olarak doğal çevreden almaya dayanan üretim şeklidir. Toprakten, denizden ve hayvandan elde edilen ürünler birincil ekonomik faaliyetler grubundadır. **Tarım, hayvancılık, balıkçılık, kerestecilik, ormancılık, maden çıkarımı** gibi ekonomik faaliyetler bu gruptadır.

İkincil (Sekonder) Ekonomik Faaliyetler: Ham maddenin veya yarı işlenmiş maddelerin işlenip yeni ürünlere ve insanların kullanabileceği şekle dönüştürüldüğü faaliyetlerdir. Kısacası **sanayi** faaliyetleridir. Ayrıca enerji üretimi ve **inşaat** sektörü de bu grupta yer alır.

Üçüncül (Tersiyer-Hizmet) Ekonomik Faaliyetler: Eğitim, sağlık, yargı, ulaşım, ticaret, turizm, basın yayın, güvenlik, iletişim, bankacılık, muhasebe, sigortacılık, pazarlama (finans) gibi insanlara hizmet eden sektörler üçüncül ekonomik faaliyetler grubunda yer alırlar.

Dördüncül (Kuaterner) Ekonomik Faaliyetler: Bilgisayar sistemlerinin gelişmesiyle ortaya çıkan bilgi toplama, işleme, değiştirme, yayma işlemleri ve coğrafi bilgi sistemleriyle uğraşan kesimin çalıştığı faaliyetlerdir. **Donanım-yazılım, CBS, grafik tasarım, online hizmetleri** bu ekonomik faaliyetler grubunda yer alırlar.

Beşincil (Kuiner) Ekonomik Faaliyetler: Günümüz dünyasında akan bilginin temeline dayanan karar verme faaliyetleridir. Sınırlı sayıda bir çalışanı fakat ekonomi üzerinde, şirketlerin yer seçiminde çok etkili olan bir kitleyi içeren faaliyet sektörüdür. **Kamu ve özel sektör yöneticiliği, icra kurulu başkanlığı (CEO)** bu ekonomik faaliyetler grubunda yer alırlar.

GÖÇ (NÜFUS HAREKETİ)

Siyasi, ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı insanların bir yerden başka bir yere geçici ya da kalıcı olarak yer değiştirmesi olayına göç denir.

Göçün nedenleri: Doğal nedenler, ekonomik nedenler, iş imkânları, doğal kaynaklar, tarım arazisinin bölünmesi, gelir dağılımı, sosyal nedenler, eğitim, sağlık, güvenlik, siyasi nedenler, savaş, ihtilal, sınır değişikliği ve otorite baskısı önemli nedenlerdir.

➡ **Göçlerde itici faktörler:** Savaş, baskı, ihtilal, doğal afet, işsizlik, ekonomik baskı, sürgün

➡ **Göçlerde çekici faktörler:** Eğitim ve kültürel olanaklar, güvenlik, özgürlük, bağımsızlık, toplumsal imkânlar, iş imkânları

Göç türleri

İç göç: Türkiye içerisinde gerçekleşen göçlerdir. Türkiye nüfusunu artırmaz, azaltmaz. Sadece ülke içindeki dağılımını etkiler. Türkiye’de iç göç fazladır.

Türkiye’de iç göçlerin yönü şöyledir:

- ➡ Kırdan kentlere, kentten daha büyük kentte
- ➡ Doğudan batıya doğrudur.

Türkiye’de Göç Hareketleri

- Kentten kente = % 57,8
- Köyden kente = % 17,5
- Kentten köye = % 20,1
- Köyden köye = % 4,7

Uyarı: Türkiye’de en fazla göç kırdan kente değil, küçük kentlerden büyük kentlere doğrudur. Yani en çok göç kentten kente doğrudur.

İç göçlerin sebepleri	İç göçlerin sonuçları
• Kırsal alanlardaki hızlı nüfus artışı • Miras yoluyla tarım alanlarının parçalanması • Erozyonun artmasıyla toprağın verimsiz hale gelmesi • Tarımda makineleşmenin artması • Kırsal kesimde iş imkânlarının sınırlı olması • Eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği • Kentlerde iş olanaklarının fazlalığı • Kentlerde eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlığı	• Ülke genelinde nüfusun dağılımında dengesizlik görülür. • Düzensiz kentleşme görülür. • Sanayi tesisleri kent içinde kalır. • Kentlerde konut sıkıntısı ortaya çıkar. • Alt yapı hizmetlerinde (yol, su, elektrik, eğitim) yetersizlik görülür. • Kentlerde işsizlik artar.

İç Göçleri Önlemek İçin:

- Tarımda toplulaştırmaya gidilmeli
- Tarımda sulama sorunu çözülmeli
- Besi hayvancılığı geliştirilmeli
- Kırsal alanlarda eğitim, ulaşım, sağlık hizmetlerinin kalitesi arttırılmalı
- Kırsal alanlarda küçük sanayi kolları geliştirilmeli

Dış göç: Ülkeler arası yapılan göçtür. Türkiye nüfusunu artırıp azaltabilir. Gelişmiş ülkeler daha fazla göç alırken, gelişmemiş ülkeler ise göç verir.

Dış göçlerin sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

- ➡ Ekonomik nedenler
- ➡ İç karışıklıklar, savaşlar
- ➡ Eğitim amaçlı (beyin göçü)
- ➡ Nüfus mübadeleleri (zorunlu göç)
- ➡ Doğal afetler

Mülteci göçü: Savaş, ihtilal, baskı nedeni ile yapılan göçtür. Dünyada en çok mülteci göçü alan ülkeler sırasıyla **Türkiye, Pakistan ve Lübnan**'dır.

İşgücü: İşsizlik nedeniyle genellikle gelişmemiş ülkelere gelişmiş ülkelere olan göçlerdir. Türkiye'nin ilk resmi işçi göçleri Almanya'ya 1960'lı yıllarda başlamıştır. Türkiye en fazla işçi göçünü **Almanya**'ya vermiştir.

Mevsimlik göç: Turizm, tarım, yaylacılık, spor gibi kısa sürede yapılan göçlerdir.

Mübadale: Ülkelerin karşılıklı antlaşma yapması ile nüfusun takas ya da yer değiştirmesidir. Lozan Barış Antlaşması'nda Balkanlardaki Türkler ile Anadolu'daki Rumların yer değiştirmesi örnektir. Mübadale göçlerine 1923'te Türkiye ile Yunanistan takası örnek gösterilebilir.

Beyin göçü: Siyasi baskı ve sosyal ekonomik nedenlerden dolayı nitelikli insanların teknolojik ülkelere yaptığı göçlerdir.

➡ **En fazla beyin göçü alan ülkeler:** Norveç, Kanada, ABD, Avustralya, İsviçre ve İngiltere'dir.

➡ **En çok beyin göçü veren ülkeler:** Hindistan, Pakistan, Çin, Filipinler ve Cezayir gibi ülkelerdir.

Not: İç göçler tarım, turizm, eğitim, yaylacılık, inşaat, sanayi ve hizmet alanlarına bağlı olarak değişir. Bu göçlerin bir kısmı geçici iken bir kısmı kalıcı özellik gösterir. Örneğin yaylacılık, turizm, tarıma bağlı göçler geçici iken sanayiye bağlı göçler kalıcı niteliktedir.

Almanya'ya giden gurbetçilerimiz. 30 Ekim 1961'de Almanya ile Türkiye arasında İşgücü Anlaşması imzalandı. Anlaşma hem Türkiye hem de Almanya açısından birçok şeyi değiştirdi.

TÜRKİYE'DE YERLEŞME

Yerleşmeleri etkileyen doğal faktörler: Yer şekilleri, iklim, su kaynakları, kara ve denizlerin dağılışı, jeolojik yapı, toprak ve bitki örtüsü gibi fiziki faktörlerdir.

Yerleşmeleri etkileyen beşeri ve ekonomik faktörler: Sanayileşme, turizm, nüfus hareketliliği, bilim ve teknolojiye gelişmeler, tarım, hayvancılık, madencilik, tarihi ve askeri ile idari yapı etkiler.

Önemli: Yerleşme alanlarının sona erdiği en yüksek seviyeye yerleşme üst sınırı denir. **Yerleşme üst sınırının en yüksek olduğu yer, göreceli konumdan dolayı Erzurum-Kars çevresidir.**

- ➡ **Mağara:** Yapılan araştırmalar, Türkiye topraklarında yerleşmelerin günümüzden 12 bin yıl öncesine dayandığını ortaya çıkarmıştır. Anadolu'daki ilk yerleşmeler, barınak olarak kullandıkları mağaralardan oluşmuştur. Ülkemizdeki ilk mağara yerleşme izlerine **Karain, Beldibi, Belbaşı, Çarkini, Öküzini ve Yarımburgaz** Mağarasında rastlanır.
- ➡ **Köyler:** Günümüzden yaklaşık 10.000 yıl önce Anadolu'da, Buzul Çağı'nın etkilerinin sona ermesiyle, sıcaklığın artmasına bağlı mağara yaşamı ve avcılık toplayıcılık ekonomisi yerini, yerleşik düzende yapılan tarım ve hayvancılığa bırakmıştır. Böylece Anadolu topraklarında ilk köy tipi yerleşmeler ortaya çıkmıştır. Hacılar (Burdur), Çatalhöyük (Konya), Çayönü(Diyarbakır), Aşıklıhöyük (Aksaray) ve Can Hasan (Karaman) bu döneme ait köy yerleşmelerinden bazılarıdır.

Yerleşmeleri kent ve kır diye ayırıyoruz. Şimdi bunlara sırasıyla bakalım:

A) KENT YERLEŞMELERİ: Nüfusu 10 binden fazla olduğu, çok sayıda iş kolunun bir arada bulunduğu yerleşmelerdir.

Nüfuslarına Göre Şehirlerin Sınıflandırılması

- **Küçük Kentler:** Nüfus miktarları 10.000-100.000
- **Orta Büyüklükte Kentler:** Nüfus miktarları 100.000-500.000
- **Büyük Kentler:** Nüfus miktarları 500.000-1.000.000
- **Metropolitan Kentler:** Nüfus miktarları 1.000.000'dan
- **Megapol Kentler:** Nüfus miktarları 10.000.000'dan daha fazla olan yerleşmelerdir.

Not: Türkiye'de mega kent olan tek yer **İstanbul'dur.**

Fonksiyonlarına göre yerleşmeler

- **Tarım şehirleri:** Adana, Bafra, Rize, Akhisar, Şanlıurfa, Konya
- **Sanayi şehirleri:** İzmit, Kırıkkale, İstanbul, İzmir, Bursa, İskenderun, Seydişehir, Ereğli, Karabük
- **İdari kentler:** Ankara
- **Kültür şehirleri:** İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir
- **Askeri şehirler:** Sarıkamış, Kırkağaç, Polatlı, Burdur, Foça
- **Ticaret şehirleri:** İstanbul, İzmir, İzmit, Bursa, Konya, Antep, Kayseri
- **Liman kentleri:** İstanbul, İzmir, Trabzon, Samsun, Mersin, İskenderun
- **Turizm kentleri:** Bodrum, Marmaris, Nevşehir, İstanbul, Antalya
- **Maden kentleri:** Zonguldak, Batman, Soma, Yatağan, Murgul
- **Dini kentler:** Konya, Şanlıurfa

Not: Fonksiyonel şehirler: Bazı şehirlerin büyüyüp gelişmesinde birden fazla fonksiyon etkili olmuştur. İstanbul, Bursa, İzmir gibi kentlerin gelişmesinde sanayi, turizm, ticaret gibi faktörler etkili olmuştur.

- **Anadolu Kaplanları:** Gaziantep, Denizli, Çorum, Konya ve Kayseri'dir.

Not: Nehir kenarını takip eden şehirlere Amasya (Yeşilirmak), Adana (Seyhan), Ardahan (Kura), Eskişehir (Porsuk), Hatay (Asi) ve Edirne (Tunça) örnektir.

B) KIR YERLEŞMELERİ: Arkadaşlar kır yerleşmelerini köy ve köy altı yerleşmeleri diye ikiye ayırıyoruz.

Köy: Nüfusu 2 binden az olan yerleşme tipleridir. Köylerde tarım ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Türkiye’de en küçük yönetim birimidir.

Köy altı yerleşmeleri: Köyden daha küçük olan yerleşme birimleridir. Şimdi bunlara bakalım:

Kırsal Yerleşmeler

1. Dönemlik(Geçici) kırsal yerleşmeler

- Yayla
- Oba
- Güzle
- Bağ bahçe evi
- Ağıl
- Dalyan
- Kışla, kışlak, kışlık
- Kom

2. Devamlı(Kalıcı) kırsal yerleşmeler

- Köy
- Mahalle
- Mezra
- Çiftlik
- Divan

Dönemlik oluşturulan kırsal yerleşmeler

Yayla, oba: Yazın çıkılıp yerleşilen yüksek serin yerlerdir. Orta Asya kökenli bir yerleşmedir. Yaz mevsimi boyunca hayvanlar beslenir. bazen dinlenmek için çıkılan rekreasyon alanlarıdır. Büyük ve küçükbaş hayvan sürülerinin yayıldığı alanı ifade eder. Çadır, taş ve ahşaptan yapıp barınaklardan oluşan yayla ve obalar daha çok hayvancılık amaçlıdır. Doğu Karadeniz’de yayla evlerine kelif denir. Buralarda örtü ahşaptır ve **hartama** olarak adlandırılır. Havalanın soğuması ve sislerin yayla alanı sarmaya başlamasıyla oba sakinleri **Canik** adını verdikleri kışın geçirildiği yerlere inerler. Oba yerleşmeleri

Not: Türkiye’deki bazı turistik Yaylalar sürekli yerleşmelere dönmüştür. Bunlar Karadeniz’deki Uzungöl ile Akdeniz’deki Çamlıyayla Gözne ve Belen örnek gösterilir.

Güzle veya Güzlek: Ova ile dağ arasındaki iklim farklılığından doğan kışla ile yayla arasında durak olarak faydalanan geçici yerleşmelerdir. İkinci yayladır. Gözle veya **Barla** denilen bu geçici yerleşmeler Kuzey Anadolu dağları ve Toros Dağlarında belli bir yükselti basamağında yer alır. Barla terimini daha çok Toroslarda kullanılır.

Ağıl: Sürünün yayıldığı ve otlatıldığı yerlerde yerel malzemelerle yapılmış duvar yâda çitlerle çevrili çeşitli şekillerdeki küçükbaş hayvanların barındığı tek bir çobanın evinden oluşan geçici yerleşme noktasıdır. Önceleri hayvanların daha çok gece barındığı ve korunduğu bir yerken zamanla devamlı yerleşmeler haline gelen yerlerde bulunur. Zigana yaylalarında ağıl yerine **çevirme** veya **pere** gibi isimler verilir.

Banı ve pey: Amanos Dağlarında kış ve ilkbahar aylarında hayvanları otlatmak, barındırmak ve tarım aletlerini koymak üzere kuruldukları yerleşmelere bana denilmektedir. Taş duvarlardan yapılmış barınaklardan meydana gelmiş yerleşmelere pey adı verilmektedir.

Bağ bahçe evi: Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaygındır. Farklı yörelerde **kelif, güme, gümele** gibi isimlerle de bilinir. Geçici yerleşmelerdir.

Dam: Ege Bölgesi'nde köyde birkaç eklentinin adıdır. Günümüzde damlar anlam ve önemlerini yitirmiş yerleşmelerdir. Damlar tarımın mahalle ve köy tarafında yapılacağı yıllarda sahip olunan sığırın tamamına yakınının tarım arazilerine zarar vermemek üzere götürüldükleri yerlerdir.

Dalyan: Kıyılarda, akarsu ağzı, koy ve körfezler de ağ veya ahşap perdelerle oluşturulmuş balık avlanma yerleridir. Balık depoları, teknelerin barındığı yerlerdir. Daha çok balık avlanma sezonunda kullanılan yerleşmelerdir. Ancak devamlı yerleşme haline gelen yerler de vardır. Köyceğiz'e bağlı **Dalyan Kasabası** ve Trabzon'un Sürmene ilçesi ne bağlı **Çamburnu kasabası** daimi yerleşmelere dönüşen yerlerdir.

Kışla/Kışlak/Kışlık: Uzun süre kar yağmayan veya hiç yağmayan alanlarda geçici süre oturlan yerleşmelerdir. Özellikle Giresun, Akdağlar ve Sinop çevresinde yaygındır. Hayvancılık sahalarıdır. Zamanla kalıcı yerleşmeleri dönüşen yerlerde mevcuttur. Sarkışla ve Ulukışla bunlara örnek gösterilir.

Kom Küçük hayvan yetiştirme çiftlikleridir. Hayvancılık amaçlı derme çatma malzemelerle inşa edilmiş yerleşmelerdir. Farklı yerlerde **köm**, **küm** ve **kön** gibi isimler almaktadır. Dönemlik yerleşmeler olmasına rağmen zamanla daimi yerleşmelere dönüşmüştür. Doğu Anadolu Bölgesi'nde kom diye bilinen yerleşme tipinin Orta Anadolu'da **Tol**, Menteşe yöresinde **Tola** olarak isimlendirilmektedir. Kom sahipleri genellikle zengin ailelerdir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaygındır.

Devamlı (Daimi) kırsal yerleşmeler

Tarımsal ve hayvan çiftliği: Geniş araziler üzerine kurulmuş birkaç ev ve eklentileridir. Tarımsal çiftlikler, Türkiye'de köklü ve yaygın bir yerleşme tipidir. Hayvan çiftliği ise Trakya, Kocaeli, Adapazarı, Biga, Gönen, Bandırma, Orhangazi, Bolu, Mudurnu, Nallıhan, Göynük civarında yoğunluk kazanır.

Mezra: Günümüzde bir bölümü dönemlik diğer bir bölümü ise devamlı yerleşmeler kategorisine girmektedir. İlk ortaya çıktıklarında köylerin tarım yapılacak alanlarıdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha sık görülür.

Divan: Birkaç **mahalle** (kalıcı yerleşmedir) yerleşmelerinin oluşturduğu yerleşme şeklidir. Sinop, Sakarya, Kocaeli ve Bolu illerinde yaygındır.

Türkiye'de köy altı yerleşmelerinin ortaya çıkış nedenleri

- Ekonomik sıkıntılar,
- Bağ bahçe tarımına yönelik yerleşmeler,
- Aile içi sorunlar,
- Bağımsız ev sahibi olma isteği,
- Tarım alanlarının yetersiz ve parçalı olması,
- Devletten arazi kazanma durumlarından dolayı köy altı yerleşmeleri ortaya çıkmıştır.

Kırsal Mesken Tipleri

Kırsal mesken şekillerinin belirlenmesinde iklim, bitki örtüsü, jeolojik yapı, yer şekilleri ve ekonomik faktörler etkilidir.

Ahşap meskenler: Ormanların fazla olduğu alanlarda görülür. Karadeniz Bölgesi'nde yaygındır.

Kerpiç (toprak) meskenler: Kurak ve yarı kurak bölgelerde yaygındır. İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bu tip evler yaygındır.

Taş meskenler: Genellikle daha çok Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerinde yaygındır.

Tüflü meskenler: Volkan tüflerinin yoğun olduğu Kapadokya çevresinde yaygındır.

Betonarme meskenler: Sanayileşmenin fazla olduğu bölgelerde yapı malzemesi olarak beton kullanılmaktadır. Marmara Bölgesi'nde yaygındır. Ayrıca son yıllarda gelişme göstermektedir.

Hımiş evler: Yapılarda duvarların ahşap olarak düzenlenip taşıyıcı unsurlar arasındaki boşlukların tuğla ya da taş ve harçla doldurulduğu yapı örneğidir. Hımiş yapılar genel olarak geçme ya da ahşap çiviyle birleştirilmiş kare kesitli tahtalarla inşa edilir. Hımiş yöntemi hem az katlı köy evlerinde, hem de altı yedi katlı kent yapılarında uygulanmıştır. Özellikle Karadeniz Bölgesi, Orta Anadolu'nun kuzey kesimleri ve Ege Bölgesi gibi yerlerde sayısız ilginç örneği bulunmaktadır.

Serender: Orta ve Doğu Karadeniz'e özgü, kırsal yörelerde görülen mimari bir yapıdır. Yapı, dört direk üzerine oturtulmuş bir tür odadır. Yerden yüksekliği yaklaşık 5 – 7 metredir. Genellikle kare şeklinde tasarlanmıştır. Genellikle yiyeceklerin saklanması ve mısır kurutma işleminin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla yapılmışlardır. Yerden yüksek olması ürünlerin haşerelerden ve yaban hayvanlarından korunmasını sağlar.

Serender

DOKULARINA GÖRE KIRSAL YERLEŞMELER

Yer şekilleri ve su kaynaklarının belirlediği yerleşme dokularına sırayla bakalım.

Toplu yerleşmeler	Dağınık yerleşmeler
- Su kaynaklarının az, arazinin sade olduğu bölgelerde hakimdir. - İç Anadolu ve Güney Anadolu bölgelerinde yaygındır.	- Suyun bol, arazinin parçalı olduğu alanlarda bu yerleşme tipi ortaya çıkar. - Doğu Karadeniz Bölümü'nde dağınık yerleşmeler hâkimdir.
Çizgisel ve Kıyı Boyu Yerleşmeler	Dairesel Yerleşmeler
- Genel olarak deniz, göl kıyılarında kıyı boyuna kurulan yerleşmelere kıyı boyu yerleşme denir. - Bir akarsu ya da bir yol boyunca kurulmuş yerleşmelerdir.	- Düz bir arazide veya ovada kurulan daireysel şekle sahip yerleşmelere daireysel yerleşme denir. - Aynı zamanda toplu yerleşmelerdir.

Türkiye'de göçlerin tarihsel gelişimi

- ➡ 1923 yılından günümüze dek olan süreçte 2.245.000 kişi yurt dışından ülkemize giriş yapmıştır. Bunların % 87'si Bulgaristan, Yunanistan ve günümüzde altı ülkeye bölünmüş olan Yugoslavya'dan gelmiştir.
- ➡ 1923 yılında Yunanistan'la yapılan Nüfus Mübadelesi (karşılıklı değişim) anlaşması gereği 1930 yılında binlerce Türk ülkemize gelirken karşılık olarak Türkiye'deki binlerce Rum da Yunanistan'a gitmiştir.
- ➡ 1989 yılında Bulgaristan'da ve o ülkenin vatandaşı olan çok sayıda soydaşımız, dönemin Bulgar hükümetinin asimilasyon politikalarından kaçarak ülkemize sığınmıştır.
- ➡ Son olarak 2008 yılında TÜİK'in verilerine göre 103.349 kişi, değişik ülkelere Türkiye'ye gelmiştir.
- ➡ Ülkemizden yurt dışına yapılan göçlerin çoğunluğunu işçi göçleri oluşturur. Bu göç hareketlerinin yoğun olduğu 1961-1986 yılları arasında resmi rakamlara göre 1.203.972 kişi çalışmak amacıyla yurt dışına çıkış yapmıştır.
- ➡ Günümüzde en fazla işçi göçü verdiğimiz Batı Avrupa ülkelerinde 4 milyona yakın Türk bulunmaktadır. Bunlardan bazıları emekli olup Türkiye'ye kesin dönüş yapmıştır.
- ➡ 1948 yılında, vatandaşımız olan çok sayıda Musevi, Filistin topraklarında kurulan İsrail'e göç etti.
- ➡ 1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra yaklaşık 30.000 vatandaşımız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne göç etti.
- ➡ Son yıllarda iç karışıklıktan dolayı Suriye'den yaklaşık 4.000.000 mülteci Türkiye'ye göç etmiştir.
- ➡ Beyin göçü olarak adlandırılan eğitim amaçlı nüfus hareketiyle yurt dışına çok sayıda insanımızın gittiği tahmin edilmektedir.

1. Türkiye nüfusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğru bir bilgi değildir?

- A) Nüfus artış hızının en düşük olduğu yıl 1945'tir.
- B) 1960-65 yıllarında Avrupa'ya yoğun işçi göçü yaşanmıştır.
- C) 1939 yılında nüfus atışında Hatay'ın anavatana katılması etkili olmuştur.
- D) 1950 yılından sonra kırdan kente yoğun göç dalgası yaşanmıştır.
- E) Son yıllarda Türkiye'de nüfus sayımları De Fakto yöntemiyle yapılmaktadır.

2. Türkiye'de çeşitli dönemlerde farklı nüfus politikaları yürütülmüştür.

Bu dönemdeki nüfus politikaları şunlardır;

- Beş ve daha fazla çocuğu olan ailelerin yol vergisinden muaf tutulması,
- 6 ve daha fazla çocuğu olan ailelere madalya verilmesi,
- Türk ceza kanunu isteyerek çocuk düşürmeyi suç saymıştır.

Buna göre özellikleri verilen politika aşağıda verilen yılların hangisinde uygulandığı söylenebilir?

- A) 1923-1965
- B) 1965-1980
- C) 1980-1990
- D) 1990-2000
- E) 2000-2018

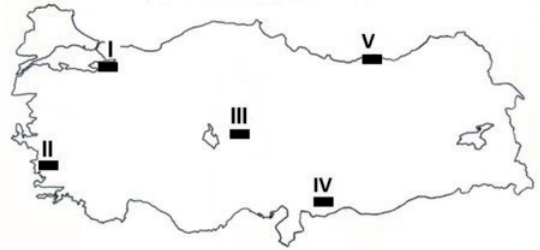
3. Türk tarihinde ilk nüfus sayımları ile ilgili aşağıda verilen tarihlerin hangisi doğrudur?

	<u>Osmanlı Devleti</u>	<u>Türkiye Cumhuriyeti</u>
A)	1831	1927
B)	1900	1995
C)	1832	1930
D)	1800	1927
E)	1840	1935

4. Aşağıda verilen meslekler ve ekonomik faaliyet türü eşleştirmelerinden hangisinin doğru olduğu söylenemez?

<u>Meslek</u>	<u>Faaliyet türü</u>
A) Kerestecilik	Birincil
B) Fabrika işçisi	İkincil
C) Yargı	Üçüncül
D) Doktor	Dördüncül
E) CEO	Beşincil

5.

Yukarıdaki haritada gösterilen merkezlerden hangisi nüfusun yoğun olduğu alanlardan biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdakilerden hangisi gelişmiş yörelerin nüfus özelliklerinden biri değildir?

- A) Doğal nüfus artış hızı düşüktür.
- B) Yaşlı nüfus fazla ortalama yaşam süresi uzundur.
- C) Tarımsal üretim azdır.
- D) Nüfusun çoğu hizmet sektöründe çalışır.
- E) Bebek ölüm oranı azdır.

7. Yağış miktarının yetersiz, sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde, yerleşmeleri sınırlandıran doğal faktörlerden birisidir.

Buna göre aşağıdaki yerlerin hangisi yerleşmeyi sınırlandıran bu faktörün etkisi daha fazladır?

- A) Bartın
- B) Adana
- C) Aksaray
- D) Hakkari
- E) Kars

8. Aşağıdakilerden hangisi modern nüfus sayımının amaçları arasında yer aldığı söylenemez?

- A) Nüfusun yaş yapısını tespit etme
- B) Eğitim durumunu belirleme
- C) Kır kent nüfusunu belirleme
- D) Nüfusun çalışma alanlarına dağılımını tespit etme
- E) Vergi alım miktarını tespit etme

9. Nüfusun yaş yapısı ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

- A) 0-6 ile 65 yaş üstü çalışmayan ancak bir başkasının güvencesi altında yaşayan nüfusa Bağımlı nüfus denir.
- B) 15 ile 64 yaş aralığında bulunan nüfusa Aktif nüfus denir.
- C) Nüfusu sayısal olarak eşit iki parçaya böler, alttaki genç üstteki yaşlı nüfusun nüfus grubunda birbirine eşit sayıda kişinin bulunmasıyla ortalca yaş tespit edilir.
- D) 65 yaş üstü nüfus yaşlı nüfus adı verilir.
- E) Yasalar gereği 15 ile 64 yaş arasında çalışan nüfusa faal nüfus denir.

10. Aşağıdakilerden hangisi nüfusun yapısal özelliklerinden biri değildir?

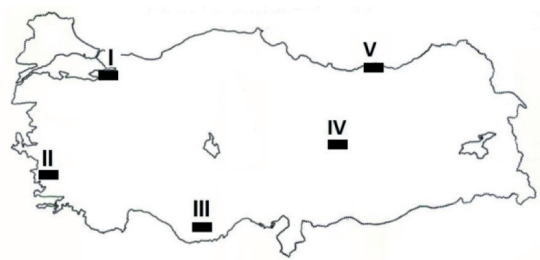
- A) Cinsiyet durumu
- B) Eğitim durumu
- C) Göç durumu
- D) Kır ve kent nüfusu
- E) Nüfusun yaş yapısı

11. Ova ile dağ arasındaki iklim farklılığından doğan kışla ile yayla arasında durak olarak faydalanan geçici yerleşmelerdir. İkinci yayladır. Barla denilen bu geçici yerleşmeler Kuzey Anadolu dağları ve Toros Dağlarında belli bir yükselti basamağında yer alır.

Yukarıda özellikleri verilen kırsal yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yayla
- B) Güzle
- C) Mezra
- D) Divan
- E) Dam

12.

Yukarıdaki haritada gösterilen alanların hangisinde kırsal yerleşmelerde daha çok yapı malzemesi olarak ahşap kullanılmaktadır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

13. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin önemli liman kentleri arasında yer almaz?

- A) İstanbul
- B) Samsun
- C) Sinop
- D) Iskenderun
- E) İzmir

14. Aşağıdaki illerden hangisinde nüfus artışının temel nedeni doğurganlığın yüksek olması değildir?

- A) Antalya
- B) Şanlıurfa
- C) Erzurum
- D) Malatya
- E) Diyarbakır

15. İnsanlar; yaşamlarını devam ettirebilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek veya daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmek için çeşitli mesleki faaliyetlerde bulunur. Bu faaliyetlere genel olarak ekonomik faaliyetler denir.

Günümüzde bu ekonomik faaliyetler; özelliklerine göre birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetler şeklinde beş gruba ayrılır.

Buna göre aşağıda verilen ekonomik faaliyet ve çalışan sektör eşleştirmelerinden hangisi doğru değildir?

- A) Birincil-madencilik
- B) İkincil-enerji üretimi
- C) Üçüncül-bankacılık
- D) Dördüncül-bilgi depolama
- E) Beşincil- bilgi işleme

16. Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışını doğrudan etkileyen faktörlerden biri değildir?

- A) Nüfus planlamaları
- B) Sağlık Hizmetleri
- C) İklim koşulları
- D) Beslenme olanakları
- E) Kadının iş hayatına girmesi

17. Aşağıdaki grafikte bazı yıllara ait yaş gruplarına ait oranlar verilmiştir.

Yıllar	Yaş grupları			Ortanca Yaş
	0-14	15-64	65+	
1950	38,3	58,3	3,4	20,1
2016	23,7	68,0	8,3	31,4

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu grafikten elde edilecek doğru bir bilgi değildir?

- A) Verilen yıllarda genç nüfus oranı azalmıştır
- B) Ortanca yaş 2016 yılında 1950 yılından daha yüksektir.
- C) Aktif nüfus miktarı 2016 yılında 1950 yılına göre daha fazladır.
- D) Ortalama insan ömrü uzamıştır.
- E) 2016 yılındaki yaşlı nüfus oranı 1950 yılındaki genç nüfus oranından daha azdır.

18. • Adrese dayalı yapılan nüfus sayımıdır.

- Teknolojinin geliştiği ülkelerde nüfus hareketlerinin her an izlenebildiği bilgilerin güncel, bilgisayar destekli nüfus sayımıdır
- Türkiye'de ilk kez 13 Şubat 2007 yılında yapıldı.

Buna göre özellikleri verilen sayım sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) De Facto
- B) De Jure
- C) Demogram
- D) Eşit aralık
- E) Nüfus dinamiği

19. Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışının ortaya çıkardığı sorunlardan biri değildir?

- A) Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- B) Eğitim ve sağlık hizmetleri aksar.
- C) Ekonomik kalkınma yavaşlar.
- D) İşgücü ucuzlar.
- E) Çevre sorunları artar.

20. Nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının altında olan aşağıdaki illerin hangisinde nüfus yoğunluğunun azlığı yüzey şekillerinin engebeli olmasına bağlı değildir?

- A) Hakkari
- B) Karaman
- C) Muğla
- D) Artvin
- E) Sivas

21. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de köy altı yerleşmeleri ortaya çıkış nedenleri neden biri olduğu söylenemez?

- A) Ekonomik sıkıntılar
- B) Devlette arazi kazandırma
- C) Aile içi sorunlar
- D) Bağimsız ev sahibi olma isteği
- E) Tarım alanlarının yetersiz ve parçalı olması

22. Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışını etkileyen faktörlerden biri değildir?

- A) Savaşlar
- B) Doğal afetler
- C) Depremler
- D) Yüz ölçüm
- E) Beslenme koşulları

23. Türkiye'de çeşitli dönemlerde farklı nüfus politikaları yürütülmüştür.

Bu dönemdeki nüfus politikaları şunlardır;

- Gebelik önleyici bilgilerin yayılmasını gebelik önlemekte kullanılan araçların ilaçların ithalatını ve satışını yasaklayan kanun hükümleri değiştirilmiştir.
- Sağlık hizmetlerinde çalışan personel (doktor, hemşire, ebe, hemşire yardımcısı, sağlık memuru) nüfus planlaması ile ilgili belirlenmiştir.
- Gebeliği önlemeye yönelik araç ve ilaçların ucuza ithalatı sağlanmış yurt içinde üretimi gerçekleştirilmiş ve muhtaç olanlara parasız dağıtımı yapılmıştır.

Buna göre özellikleri verilen politika aşağıda verilen yılların hangisinde uygulandığı söylenebilir?

- A) 1923-1965
- B) 1965-1980
- C) 1980-1990
- D) 1990-2000
- E) 2000-2018

24. Aşağıdakilerden hangisi gelişmemiş yörelerin nüfus özelliklerinden biri değildir?

- A) Doğum ve ölüm oranları fazladır.
- B) Eğitim, sağlık ve altyapı hizmetleri gelişmemiştir.
- C) Kırsal nüfus kentsel nüfustan daha fazladır
- D) Doğal nüfus artış hızı yüksektir.
- E) Yaşlı nüfus az ortalama yaşam süresi uzundur.

25. Yazın çıkılıp yerleşilen yüksek serin yerlerdir. Orta Asya kökenli bir yerleşmedir. Yaz mevsimi boyunca hayvanlar beslenir. bazen dinlenmek için çıkılan rekreasyon alanlarıdır. Büyük ve küçükbaş hayvan sürülerinin yayıldığı alanı ifade eder.

Yukarıda özellikleri verilen kırsal yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yayla B) Güzle C) Mezra
D) Divan E) Dam

26. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de kırdan kente yapılan göçün sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Sanayi tesislerinin şehirlerin arasında kalması
B) Kentlerin çevresindeki verimli tarım alanlarının yerleşmeye açılması
C) Kentlerde konut açığının ortaya çıkması
D) Kentlerde işsizliğin artması
E) Kırsal alanlarda eğitimdeki yetersizlikler

27. • Savaş
• İhtilal

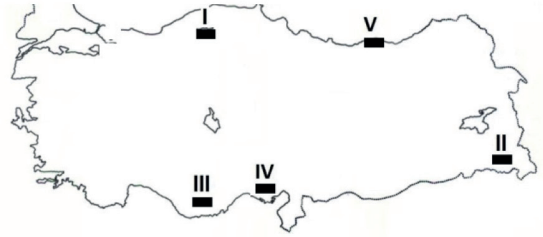
Yukarıda verilen göç nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğal nedenler
B) Ekonomik nedenler
C) Siyasi nedenler
D) Sosyal nedenler
E) Beyin göçü

28. Aşağıdaki ülkelerden hangisi Birleşmiş Milletler mülteciler yüksek komiserliği verilerine göre en çok mülteci kabul eden ülkedir?

- A) Pakistan
B) Türkiye
C) İran
D) Japonya
E) Lübnan

29. Tarımda çalışan nüfusun tarım alanlarına bölünmesi ile tarımsal nüfus yoğunluğu elde edilir.

Buna göre haritada işaretli yerlerin hangisinde tarımsal nüfus yoğunluğunun daha düşük olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

30. Aşağıdakilerden hangisi insanların ilk dönemlerde Anadolu’nun yerleşim alanı seçmelerinde göz önüne aldıkları özelliklerden biri değildir?

- A) Zengin tatlı su kaynaklarının varlığı
B) Korunaklı alanların olması
C) Av hayvanlarının azlığı
D) Tohum ve meyve bolluğu
E) Verimli tarım arazisinin bulunması

31. Aşağıdakilerden hangisi bir yörenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermez?

- A) Nüfusun piramit şekli
- B) Kâğıt tüketimi
- C) Aktif nüfusun iş kollarına dağılışı
- D) Nüfusun eğitim durumu
- E) Nüfus yoğunluğu

32. Nüfusun Türkiye genelindeki dağılışı her yerde eşit değildir. Bazı yerler sık, bazı yerler seyrek nüfusludur.

Buna göre aşağıda verilen etmen ve nüfuslanma nedeni eşleştirmelerden hangisi doğru değildir?

- A) Madencilik-Zonguldak
- B) Ulaşım-Muğla
- C) Eğitim- Eskişehir
- D) Ekonomi –İstanbul
- E) Turizm- Nevşehir

33. Birkaç mahalle yerleşmelerinin oluşturduğu yerleşme şeklidir. Mahalleden farkı yerleşme dokusu gevşetir ve toplulaşma görünür. Sinop. Sakarya. Kocaeli ve Bolu illerinde yaygındır.

Yukarıda özellikleri verilen kırsal yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yayla
- B) Güzle
- C) Mezra
- D) Divan
- E) Dam

34. Aşağıdaki kentlerden hangisinin gelişimi diğerlerinden farklı bir nedene dayanır?

- A) Besni
- B) Emirdağ
- C) Turhal
- D) Akhisar
- E) Datça

35. Deniz kıyısı, akarsu vadisi ve yol boyunca uzanan yerleşmeler çizgisel dokulu yerleşmeleri oluşturur.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisi böyle bir yerleşme doku özelliğine sahiptir?

- A) Kastamonu
- B) Muş
- C) Eskişehir
- D) Yozgat
- E) Kırklareli

36. Kuruldukları alan üzerinde evlerin dağılışı düzenine yerleşme dokusu denir.

Buna göre verilen alanların hangisinin kırsal alanlardaki evlerin dokusu diğerlerinden farklıdır?

- A) Samsun
- B) Şanlıurfa
- C) Rize
- D) Amasya
- E) Eskişehir

37. Aşağıdakilerden hangisi kırdan kente gerçekleşen göçlerin nedenlerinden biri değildir?

- A) Topraklarda erozyonun artması
- B) Tarımda makineleşme
- C) Toprakların miras yoluyla parçalanması
- D) Daha iyi koşullarda yaşama isteği
- E) Tarımda sulama olanaklarının artması

38. "Türkiye'de yıllık ortalama yağış tutarının fazla olduğu kesimlerde nüfus yoğunluğu genellikle fazladır."

Aşağıda verilen illerin hangisi bu genellemeye uymaz?

- A) Antalya
- B) İstanbul
- C) Samsun
- D) Kırklareli
- E) Mersin

39. Erzurum'un kırsal kesiminde yerleşmelerin pençeleri küçük iken Antalya'nın kırsal kesiminde pençeler daha büyüktür.

Bu durumun ana sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yağış
- B) Bakı
- C) Sıcaklık
- D) Rüzgarlar
- E) Yükselti

40. "Orta Karadeniz Bölümü'nde nüfus dağılışı Doğu Karadeniz Bölümü'nden farklı olarak daha düzenli dağılmıştır."

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin iki bölüm arasında farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır?

- A) Yer altı kaynakları
- B) Yıllık yağış tutarı
- C) Sanayileşme
- D) Doğal bitki örtüsünün dağılışı
- E) Yer şekilleri

41. Endüstri sektörüne çalışanların toplam çalışan nüfusa oranı aşağıdaki illerin hangisinde diğerlerinden daha fazladır?

- A) Diyarbakır
- B) Kars
- C) Kocaeli
- D) Konya
- E) Samsun

42. Türkiye'de nüfus sayımları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğru bir bilgi değildir?

- A) İlk sayım 1927 yılında 2. sayım ise 1935 yılında gerçekleşmiştir.
- B) 1935 yılından 1990 yılına kadar nüfus 5 yılda bir sayılmıştır.
- C) 1990 yılından sonra nüfusun 10 yılda bir sayılmasına karar verilmiştir.
- D) 2000 yılından sonra sokağa çıkma yasağı kaldırılmıştır.
- E) Verilen sayım yıllarında Türkiye nüfusunun en az olduğu dönem 1945 yılıdır.

43. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de köyden kente yapılan göçlerin sonuçlarından biridir?

- A) Toplam nüfus miktarının artması
- B) Kır nüfus oranının azalması
- C) Kişi başına düşen milli gelirin azalması
- D) Nüfus dağılışındaki dengesizliğin azalması
- E) Genç nüfus oranının yüksek olması

44. Aşağıda verilen yer ve bu yerde yaygın bulunan köy altı yerleşmelerinden hangisi doğru değildir?

- A) Mersin-oba
- B) Zonguldak-divan
- C) İzmir-çiftlik
- D) Malatya-kom
- E) Bursa-dalyan

45. Türkiye’nin kıyı bölgelerindeki Antalya, Muğla gibi illerin nüfuslarının mevsimlere göre değişmesinde;

- I. Madencilik
- II. Endüstri
- III. Turizm
- IV. Ulaşım

sektörlerinden hangileri daha etkilidir?

- A) I ve II
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) III ve IV

46. Kırsal alanlarda çatıların bazı yerlerde düz, bazı bölgelerde ise nispeten dik olmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sıcaklık
- B) Yükselti
- C) Yağış
- D) Rüzgar
- E) Jeolojik yapı

47. Aşağıdakilerin hangisinde verilen ilin yıl içerisinde mevsimlik nüfus değişiklikleri diğerlerinden daha çok görülür?

- A) Kahramanmaraş
- B) Mersin
- C) Isparta
- D) Hatay
- E) İzmir

48. Aşağıdakilerden hangisi plansız kentleşmenin bir kanıtı olamaz?

- A) Kent içinde ulaşımın sıkıntılı olması
- B) Alt yapının yetersiz kalması
- C) Gecekondu semtlerinin bulunması
- D) Sanayi kuruluşlarının kent içinde kalması
- E) Büyük alışveriş merkezlerinin bulunması

49. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin nüfus yapısıyla ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Genç nüfus oranı yaşlı nüfus oranından fazla olmasına rağmen azalmaktadır.
- B) Aktif nüfus oranı artmaktadır.
- C) Kadın nüfus oranı erkek nüfus oranından daha azdır.
- D) Aktif nüfusun yarısından fazlası üçüncül ekonomik faaliyet alanında bulunmaktadır.
- E) Ortalama yaşam süresi kadınlarda erkeklere göre daha yüksektir.

50. Türkiye'de kırdan kentlere doğru yoğun göç yaşanmıştır. Her dönemde bu göçlerin sebepleri farklı olsa da özellikle 1950'li yıllardan sonra hızlanmıştır.

Bu durumun ana sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II. Dünya savaşı
- B) Kan davaları
- C) Avrupa'ya yapılan göçler
- D) Makineleşme
- E) Kırsal alanlarda meydana gelen şiddetli erozyon

51. Eğitim, engebe ve su kaynakları göz önüne alındığında;

- I. Trabzon
- II. Mersin
- III. Rize
- IV. Kırşehir

illerinden hangilerinin kırsal kesiminde dağınık yerleşmelerin diğerlerinden daha fazla görülmesi beklenir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) II ve IV

52. Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışının olumlu sonuçlarından biridir?

- A) İhracatın azalması
- B) İş gücünün ucuzlaması
- C) Demografik yatırımların artması
- D) Doğal kaynakların tüketilmesi
- E) Kalkınma hızının yavaşlanması

53. 30 Ocak 1923'te "Türk topraklarına yerleşmiş Ortodoks mezhebine mensup Türk uyruklu Rumlar ile Yunan topraklarına yerleşmiş İslam dinine mensup Yunan uyruklu Türklerin 1 Mayıs 1923 tarihinden başlayarak mübadelesine girişilecektir. Bu kimseler Türk Hükûmeti'nin izni olmadan Türkiye'ye, Yunan Hükûmeti'nin izni olmadan da Yunanistan'a dönerek yerleşemeyecektir."

Buna göre verilen özellik hangi göç türüne örnektir?

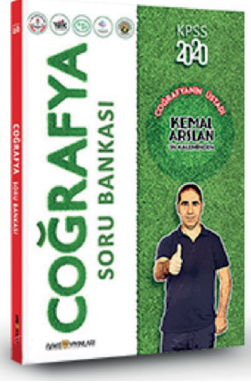
- A) Savaşlar
- B) Siyasi baskılar
- C) Sınır değişimleri
- D) Zoraki
- E) İç karışıklıklar

54. Genellikle ilkbahar ve yaz mevsimlerinde yüksek kesimlerdeki gür otlak topluluklarından hayvancılık faaliyetlerine yararlanmak amacıyla oluşturulan geçici yerleşmelere yayla adı verilir. Yaylalar Türkiye'de farklı amaçlarla da kullanılır. Serinleme, hayvancılık ve turizm başlıca kullanım alanıdır. Ayrıca dikey nüfus hareketliliği bulunduğu köy altı yerleşmelerinin biridir.

Topografik özellikleri göz önüne alındığında aşağıdaki illerin hangisinde yayla turizminin gelişmesi beklenemez?

- A) Artvin
- B) Muğla
- C) Mersin
- D) Antalya
- E) Gaziantep

Daha fazla soru için

CEVAP ANAHTARI

1.E	2.A	3.A	4.D	5.C	6.C
7.C	8.E	9.B	10.C	11.B	12.E
13.C	14.A	15.E	16.C	17.C	18.B
19.D	20.B	21.B	22.D	23.B	24.E
25.A	26.E	27.C	28.B	29.D	30.C
31.E	32.B	33.D	34.E	35.C	36.C
37.E	38.D	39.C	40.E	41.C	42.E
43.B	44.E	45.C	46.C	47.E	48.E
49.B	50.D	51.B	52.B	53.D	54.E

YENİ!!!!!!

25x18 Coğrafya Denemesi

- Tamamı çözümlü
- Fiyatı, fotokopisinden uygun
- Tamamı güncel
- MEB kaynaklarının taranarak ve son TÜİK verileri ile hazırlanmıştır.
- Kitapsec.com da sadece 9.72 TL

